

Katarina Sarić

ANTIŽENA, NIČE I ŽENA

(PART III)

Da. Život je žena! Egzaltirano priznanje čuvenog filozofa koji koji se smatra za jednog od najgorčnijih ženomrzaca i antifeminista novog doba ima i svoju drugu stranu: istinu koja je žena a koju filozof, lakovjeran i dogmatičan - uopšte nije razumio. Tako djeluje, sa Deridine tačke gledišta, daljina kada se dočepa vlastitog identiteta žene i iz sedla izbacila filozofa kavaljera osim ako ovaj ne primi od žene same, dvije mamuze u vidu udarca stila ili udar bodeža, čija razmjena tada pomućuje polni identitet: „Što neko ne može da se brani i shodno tome i ne želi u našim očima još mu ne služi na sramotu: ali mi slabo cijenimo onog koji nije sposoban za osvetu niti ima za to dobru volju - svejedno da li je riječ o muškarcu ili o ženi. Ako bi nas neka žena mogla zadržati, a u koju nemamo povjerenja da bi pod određenim okolnostima znala da se dobro koristi bodežom (nekom vrstom bodeža, *irgendeine Art von Dolch*) protiv nas? Ili protiv sebe: što bi u određenom slučaju bila osvetljivija osveta (kineska osveta) (*S one strane dobra i zla*, 69.)"

Žena, gospodarica, Ničeova gospodarica otjelovljena u liku Lu Salome koja drži bič, liči ponekad na Pentesileju. Zajedno sa Šekspirom i Klajst je citiran u *Volji za moć*. I to upravo povodom nasilja nametnutog čitaocu, ali i povodom „zadovoljstva skrivanja”. Klajst je takođe napisao jednu Zaratustrinu molitvu. Ponovo smo na početku *S one strane dobra i zla*: „Pretpostavimo da je istina žena, šta dalje? Zar nije opravdana sumnja kako su se svi filosofi - ukoliko su bili dogmatici - slabo razumijevali u žene (*sich schlecht auf Weiber verstanden*), kako su jezovita ozbiljnost i nezgrapna nametljivost (*ungeschickte und unschickliche Mittel*) - s kojom su oni dosad obično pristupali istini - bile nepodesna i nezgodna sredstva za osvajanja jedne djevojke...”

U ovom trenutku, Niče vrši okret od istine žene ili istine istine: „Izvjesno je da se istina nije dala osvojiti; i danas - snuždena i obeshrabrena držanja - tu stoji svaka vrsta dogmatike. Ako ona još uopšte i stoji!” Da, gospodo draga: žena nije parče zemlje u kolokvijalnom pitanju: „Gospođice, da li ste zauzeti?” - koje čeka da muškarac pobode u nju koplje sa zastavicom, ralo ili plug! Čak se ni zemlja kao majka prirode ne da osvojiti: u rečenici „Tražim svoje mjesto pod suncem” - Paskal vidi početak osvajanja cijele planete.

Žena (čitaj istina) se ne da osvojiti.

Istinu govoreći, žena, istina, ne da se osvojiti.

Ono što se, istinu govoreći, ne da osvojiti jeste žensko (*vječno žensko* opjevano na početku drugog dijela *Fausta*), ono što ne treba da u žurbi bude prevedeno ženskošću, ženskošću žene, ženskom seksualnošću i drugim esencijalizujućim fetišima koji su upravo ono što vjerujemo da osvajamo kada ostajemo - kaže Niče - pri nedotupavnosti dogmatskog filozofa, nesposobnog umjetnika ili zavodnika bez iskustva. Ničeova žena piše. Stil se njoj vraća. Radije: ako je stil (kao što bi falus, prema Frojdu, bio „normalni prototip fetiša”) muškarac, pisanje bi bilo žena. Sva ta oružja kruže iz ruke u ruku, prelaze iz jedne suprotnosti u drugu: mamuza čiju etimološku vezu Derida sjajno povlači između franačkog *sporo*, francuskog *eperon*, galskog *spor*, a na engleskom *spur*. U engleskom jeziku, Mallarmé je etimološki približava riječi *spurn* što znači - prezirati, odgurnuti, odbaciti sa prezirom. Takođe, njemačka riječ *spur* znači trag: pjenušava voda koju brod

ostavlja za sobom, pokazatelj, biljeg. Prateći ovaj trag, Derida dolazi do stila - ožiljka koji ostaje za ženom u Ničeovom djelu: „mamuzajući stil (uostalom stil potiče od grčkog *stilus* što opet podrazumijeva oštro šilo po kojem se urezuju tragovi na pločama), dugačak predmet, duguljast, koji služi prilikom odbijanja udarca utoliko što probada, duguljasti šiljak koji dobija svoju apotropejonsku moć od spletkarenja - velova koji streme, koji se povijaju ili previjaju ka njemu...”

U *Veseloj nauci* pitanja o ženi su „zamotana” u lavirint jednog uha (jer žena se kao istina ne da vidjeti okom - ona je uzbuđljivo i otkrivajuće prikrivena): ona je zavjesa ili zastor, jedno platno koje se diže pred mogućnostima u koje mi obično ne vjerujemo; kad se podigne kakav duboki moćni alt koji izgleda da, kao ono najbolje od čovjeka, prevazilazi razliku polova i otjelovljuje ideal: „Da li sam još samo uvo i ništa više? Ovdje stojim usred udaranja mora u bregove (u čijem činu Derida vidi označavanje, odnosno udaranje biljega u usijano željezo), čiji bijeli plamenovi ližu do mojih nogu (Derida: mamuza), povratak talasa samih ka sebi kada naiđu na lance stijena ili kada se razbiju o grebene, litice, šiljke...Tada nailazi iz daljine, kao somnambulni san, avetinjske ljepote, bijela jedrilica...”

Jedrilica iz daljine, čudljiva kao žena - predstavlja distancu koju zahtijeva linija horizonta (nebitno da li se upustilo u potragu za istinom ili ženom). Jer, zavođenje žene (ili dozivanje istine, ili pak Avramovog Boga sa gore teških ploča) uvijek djeluje na daljinu (žene, ne antižene koja se izjednačava sa muškarcem naučnikom naspram umjetnika i stila) - daljina je element njene moći. Ali, od te čari treba se i držati na daljini, ne samo da bi se sačuvalo od te fascinacije, već da bi se ona u skrivajućoj otkrivenosti i iskusila. Ako se treba držati na daljini od ženskog djelovanja, onoga koje se ne svodi na prosto približavanje, osim ako se ne rizikuje sama smrt (u fragmentu *Mi, umjetnici* koji počinje: „Ako volimo neku ženu...” - kretanje prema ženi, umjetnosti, istini i bogu - odvija se kao simultano kretanje koje obilježava linija somnambalnog rizika smrti: „Obuzima nas duh i snaga sna i mi otvorenih očiju i hladno protiv svih opasnosti penjemo se najopasnijim putevima po krovovima i tornjevima fantazije (*phantasterei*), bez svake vrtoglavice - mi, mjesečari dana (*wir Nachtwander des Tages*)mi, umjetnici!”), to je stoga što žena nije neka stvar, odredivi identitet jedne figure koja se oglašava iz daljine...

Završićemo apoteozom žene (istine) kojom završava ovaj fragment koji napokon daje preimućstvo umjetnosti u odnosu prema nauci, stvaralačkom elanu u odnosu prema ozbiljnosti katedre, fantaziji u odnosu prema racionalnom mišljenju, ženi u odnosu prema muškarcu....:

„Ah ta avetinjska ljepota! Kakvom me čari obuzima! Kako? Da li su se ovdje ukricali sav mir i ćudljivost svijeta? Da li sama moja sreća leži na tom tihom i dalekom mjestu, moje srećnije Ja, moje drugo ovjekovječeno sopstvo? Ne biti mrtav, a ipak više ne živjeti? Kao neko sablasno, tiho, posmatrajuće, klizeće, lebdjeće, neodređeno (*Mittelweswn*) biće? Kao lađa što sa svojim bijelim jedrima kao neki ogroman leptir leti preko tamnog mora! Da! Letjeti preko postojanja (*uber das Dasein hinlaufen*)! To je ono! To bi bilo ono! - Čini se da je ovdje buka (*larm*) mene učinila fantastom (*phantasten*)? Svaka velika buka čini da sreću stavljamo u tišinu i daljinu..."

„Kada se neki čovjek nalazi usred svoje buke, usred svog udaranja mora u brijegove, hitaca i nacрта: tada svakako vidi tiho i čarobno biće kako prolazi pored njega, za čijom srećom i povučenošću čezne - to je žena... Tamo, kod žene, obitava njegovo bolje sopstvo: na tim tihim mjestima i najbućnije udaranje mora u brijegove postaje grobna tišina i sam život snom o životu..."

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>